

Sygnatura akt XII C 1408/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 19 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Zofia Lehmann

Protokolant: Starszy sekretarz sądowy Elżbieta Witaszczyk

po rozpoznaniu w dniu 5 grudnia 2017 r. w Poznaniu na rozprawie sprawy z powództwa

K. P., zam. ul. (...), (...)-(...) P.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W., ul. (...), (...)-(...) W.

- odszkodowania z tytułu wypadków komunikacyjnych, z wyłączeniem spraw o symbolu 325, 0140c i 014 pz

I. Zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 50.000,-zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 1 marca 2016 roku do dnia zapłaty.

II. W pozostałym zakresie powództwo oddala.

III. Kosztami niniejszego postępowania obciąża każdą ze stron w 1/2 części i w związku z tym:

a. zasądza od powódki z zasądnego roszczenia i od pozwanego – na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Poznaniu kwoty po 2.500,-zł z tytułu nie uiszczonej opłaty sądowej oraz kwoty po 579,33,-zł z tytułu wydatków poniesionych na przeprowadzony w niniejszej sprawie dowód z opinii biegłego;

b. kosztem procesowego zastępstwa obciąża każdą ze stron we własny zakresie.

SSO Zofia Lehmann

Sygn. akt **XII C 1408/16**

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 26 lipca 2016 roku, który do Sądu Okręgowego w Poznaniu wpłynął w dniu 1 sierpnia 2016 roku, powódka **K. P.** – działając przez pełnomocnika procesowego w osobie adwokata – skierowała p-ko pozwanemu **(...) SA z/s w W.** żądania:

-zasądzenia od niego na jej rzecz kwoty **100.000,- zł** wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wytoczenia powództwa w tej sprawie do dnia zapłaty,

-zasądzenia od niego na jej rzecz zwrotu kosztów niniejszego postępowania, w tym kosztu jej procesowego zastępstwa – wg norm przepisanych,

nadto:

-przeprowadzenia wskazanych przez nią dowodów w związku z tezami przez nią przedstawionymi,

nadto:

-zwolnienia jej od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych w tej sprawie – w całości.

Na tego poparcie:

-podała okoliczności śmierci jej syna **T. P.**,

-podała wynik prowadzonego na tym tle przez Prokuraturę (...) – (...) – postępowania karnego,

-podała podstawy odpowiedzialności pozwanego z tego tytułu,

-podała wysokość wypłaconej jej przez niego kwoty jako zadośćuczynienia za powyższe prezentując swój stosunek do tego,

-przedstawiła jej relacje łączące ją z ww,

-przedstawiła swoją kondycję psychofizyczną i jej stan emocjonalny po jego śmierci,

-przedstawiła jej pogląd prawny dotyczący podstaw jej żądań skierowanych do pozwanego,

-podała swoje motywy dotyczące wysokości dochodzonego przez nią roszczenia,

-zaprezentowała uzasadnienie jej wniosku o zwolnienie jej z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych w tym postępowaniu,

-podała podstawy właściwości Sądu Okręgowego w Poznaniu do rozpoznania tej sprawy (k. 1 – 10 akt).

Postanowieniem wydanym w tym procesie w dniu 4 sierpnia 2016 roku powyższy wniosek powódki podległ uwzględnieniu w części tj. dotyczącej opłaty sądowej uzupełniającej od apelacji w wysokości **11.600,- zł** (k. 30 akt). Wskutek jej wniosku z 17 sierpnia 2016 roku, który wpłynął do Sądu Okręgowego w Poznaniu w dniu 22 sierpnia 2016 roku o sprostowanie zawartej w nim oczywistej omyłki – doszło do tego w pochodzącym z tej sprawy postanowieniu z dnia 24 sierpnia 2016 roku zwalniającym ją z kosztów sądowych w całości(k. 34, 37 akt).

W reakcji na to pozwany **(...) SA z/s w W.**, działając przez pełnomocnika procesowego w osobie radcy prawnego, złożył w dniu 12 września 2016 roku w Sądzie Okręgowym w Poznaniu datowaną na dzień 6 września 2016 roku odpowiedź na pozew, w treści której wniósł:

-o oddalenie powództwa powódki w całości,

-o zasądzenie od niej na jego rzecz zwrotu kosztów przedmiotowego procesu z uwzględnieniem kosztu jego procesowego zastępstwa – wg norm przepisanych,

nadto:

-o rozpoznanie niniejszej sprawy pod jego nieobecność,

nadto:

-zgłosił swoje wnioski dowodowe.

Na poparcie zaprezentowanego stanowiska:

-zakwestionował roszczenie powódki zarówno co do zasady, jak i co do wysokości,

-przedstawił jego podstawę faktyczną,

-powołał się na treść ugody zawartej przez nich w związku ze zdarzeniem z dnia 26 stycznia 2003 roku, w wyniku którego śmierć poniósł jej syn **T. P.**,

-podał, iż w powyższej dacie łączyła go ze sprawcą tego zdarzenia umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych,

-podał wysokość i tytuł wypłaconej przez niego powódce kwoty,

-ustosunkował się do wysokości jej roszczenia eksponując w tym aspekcie upływ czasu od daty ww zdarzenia do chwili zaistnienia tej sprawy oraz jej stan zdrowia i jej trudną sytuację materialną,

-postawił jej zarzut niewykazania przez nią szeregu powoływanych okoliczności,

-ustosunkował się do terminu dochodzonych przez nią odsetek za opóźnienie (k. 42 – 47 akt).

W procesowych pismach z dat 16 marca 2017 roku, które do Sądu Okręgowego w Poznaniu wpłynęło w dniu 20 marca 2017 roku (k. 111 – 112 akt) oraz 26 maja 2017 roku, które do Sądu Okręgowego w Poznaniu wpłynęło w dniu 31 maja 2017 roku (k. 135 – 136 akt) – pozwany ponownie podał swoje racje, ustosunkował się też do opracowanej w przebiegu tego procesu przez biegłego sądowego opinii z dziedziny psychologii.

Na rozprawach wyznaczonych w tej sprawie w dniach 14 listopada 2016 roku (k. 85 – 90 akt), 5 grudnia 2017 roku (k. 160 akt) strony podtrzymywały swoje stanowiska.

Ustalenia stanu faktycznego:

A. W dniu 26 stycznia 2003 roku w miejscowości B. doszło do wypadku komunikacyjnego – prowadząca samochód marki A. R. (1) o numerze rejestracyjnym (...) **A. R. (2)** poruszając się nim z prędkością uniemożliwiająca jej zapanowanie nad nim zjechała na lewe pobocze, w rezultacie czego uderzyła nim w drzewo i w ogrodzenie posesji o numerze (...) położonej w powyższej miejscowości w nieruchomości przy ul. (...).

-Prowadzone w związku z tym w sprawie o sygn. akt (...) przez Prokuraturę Rejonową P. – (...) w P. postępowanie karne - postanowieniem wydanym w dniu 8 lutego 2003 roku umorzył je na podstawie **art. 17 par. 1 pkt 5** k.p.k. z uwagi na jej śmierć. (niesporne; akta PR P. (...) w P. o sygn. (...)).

-Samochodem tym – oprócz ww – podróżowali **P. G.**, **T. P.**, którzy także zginęli w wyniku powyższego zdarzenia (akt j.w.)

B. Ww **T. P.** w chwili zgonu miał 23 lata; z zawodu był maszynistą offsetowym; zatrudniony był w drukarni. Po upływie ich wieloletniej bliższej znajomości na kilka tygodni przed tym faktem zaręczył się ze swoją dziewczyną; zamierzał w niedalekiej przyszłości założyć rodzinę.

1. Był on jedynym synem powódki **K. P.** – gdy miał 11 lat w tragicznych okolicznościach zginął jego ojciec i od tego czasu wychowywany był tylko przez nią. Do chwili jego zgonu zamieszkiwali oni razem; ich wzajemne relacje układały się bardzo dobrze; wiele czasu spędzali razem; razem też spędzali wakacje; w czasie odbywania przez niego służby wojskowej w S. w prawie co drugi weekend przyjeżdżał do ich miejsca zamieszkiwania; w czasie jego 0.5 rocznego pobytu w Libanie utrzymywali w miarę możliwości częsty kontakt (zeznania powódki; zeznania świadków A. K., M. M.).

2. Po jego śmierci – powódka doznała traumy; jej kondycja psychiczna uległa takiej degradacji, że zmuszona była do korzystania z pomocy psychologicznej i psychiatrycznej; w najtrudniejszych chwilach pomagała jej siostra – świadek **A. K.** oraz koleżanka świadek **M. M.**. Do chwili obecnej dotyka ją przewlekły zespół stresu pourazowego z

utrwalonymi zmianami osobowościowymi w postaci objawów lękowo-depresyjnych umiarkowanego stopnia; nadal nie może pogodzić się z tą stratą; ma kłopoty w funkcjonowaniu w relacjach interpersonalnych (zeznania świadków j.w.; opinia biegłego sądowego z dziedziny psychologii W. G.).

-Ma ona też trudną sytuację materialną – korzysta z finansowej pomocy ww świadka **A. K.**. Ma też kłopoty zdrowotne – cierpi na obustronne owrzodzenie goleni, w związku z czym pozostaje pod stałą opieką lekarską; poddana została w związku z tym zabiegom operacyjnym. Fakty te, jednak, nie mają przełożenia na jej dyskomfort psychiczny determinowany wyłącznie dramatyczną śmiercią w/w (zeznania świadków j.w.; k. 12 – 25 akt).

C. Pozwany (...) SA z/s w W. zarejestrowany jest w Krajowym Rejestrze Sądowym – rejestrze przedsiębiorców za numerem (...); z jego Działu (...) Rubryki 1 (przedmiot działalności) wynika, iż w jej zakres wchodzi m.in. działalność ubezpieczeniowa.

-W tych ramach łączyła go – w tym w okresie obejmującym czas zaistnienia opisanego zdarzenia – z **A. R. (2)** umowa odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych stwierdzona polisą o numerze (...). W związku z tym – z inicjatywy powódki - prowadził on postępowanie likwidacyjne dotyczące odszkodowania z tytułu śmierci w/w o oznaczeniu (...). Zakończone one zostało:

1. decyzją o przyznaniu jej odszkodowania na tym tle w wysokości **16.421.16,- zł (15.000,- zł** śmierć syna plus **1.421.16,- zł** koszty jego pogrzebu);

2. zawartą przez nich w dniu 13 stycznia 2004 roku ugodą o przyznaniu jej także w kontekście z tym kwoty **25.000,- zł** zaliczeniem na jej poczet w/w (k. 51 – 66 akt).

Naprowadzony stan faktyczny znalazł oparcie w treści:

-dokumentów z k. 19 – 25 (dokumentacja lekarska), 51 – 60 (odpis z Krajowego Rejestru Sądowego – rejestru przedsiębiorców), 61 (odpis ugody), 62 – 65 (dowody wypłat i dokumenty dotyczące likwidacji szkody), zawartych w aktach Prokuratury Rejonowej P. (...) w P. o sygn.(...)

-zeznań świadków A. K. z k.86; M. M. z k. 87 – 88;

-zeznań powódki z k. 88 – 89,

-opinii opracowanej przez biegłego sądowego W. G. z k. 99 – 104; 119 – 121 akt.

Analiza i ocena zgromadzonego w tej sprawie materiału dowodowego:

W jego skład weszły dokumenty i to zarówno o charakterze urzędowym, jak i o charakterze prywatnym, zeznania świadków, zeznania powódki oraz opinia opracowana przez biegłego sądowego z dziedziny psychologii.

A. O dokumentach urzędowych ustawodawca wypowiada się w normie art. **244 k.p.c.** stanowiąc, że...sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone...(par.1), co odpowiednio stosuje się do...sporządzonych przez organizacje zawodowe, samorządowe, spółdzielcze i inne organy pozarządowe w zakresie zleconych im przez ustawę spraw z dziedziny administracji publicznej...(par.2) – w niniejszej sprawie były nimi orzeczenie prokuratorskie, odpis z Krajowego Rejestru Sądowego – rejestru przedsiębiorców.

-Z kolei **art. 245 k.p.c.** postanawia, że...dokument prywatny stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała złożyła zawarte w nim oświadczenie...- objęły one pozostałe zaliczone wyżej w poczet dowodów.

Warunki zaprzeczenia ich prawdziwości określone zostały odpowiednio w normach **art. 252 k.p.c.** i **art. 253 k.p.c.** – żadna ze stron przy udziale **art. 232 k.p.c.** z tego nie skorzystała; brak też było potrzeby wszczynania takiej inicjatywy z urzędu.

B. W roli świadków wystąpili w niniejszej sprawie:

-z inicjatywy powódki - **A. K.** i **M. M.**,

Zastanawiając się nad wiarygodnością tego, co powiedziały – nie można było prowadzonego z tego punktu widzenia ich badania oderwać nie tylko od ich powiązań ze stronami; ale i zawartości pozostałego zgromadzonego w tej sprawie materiału dowodowego, w szczególności w postaci dokumentów i opinii z dziedziny psychologii.

1. Pierwsza z nich to siostra powódki – mieszka ona w pewnej odległości od miejsca jej zamieszkiwania; niemniej widują się co jakiś czas regularnie. Jej zeznania dotyczące jej relacji z jej obecnie nieżyjącym synem **T. P.** oraz jej stanu zdrowotnego i emocjonalnego po jego śmierci; jej zachowań przed i po tej cezurze czasowej w pełni zasługiwały na obdarzenie ich zaufaniem. Pomijając już źródło jej wiedzy na ten temat pochodzące z jej bezpośrednich obserwacji i bezpośrednich przekazów powódki – to ona sprawowała i sprawuje nad nią opiekę po doznanym przez nią traumatycznym przeżyciu; wspierała i wspiera ją ; pomaga jej finansowo – to nie można było stracić z pola widzenia ich zgodności z powszechnymi odczuciami. Nietrudno przecież wyobrazić sobie przeżycia, jakich doznaje matka po stracie jedyne dziecko, z którym łączyły ją dobre kontakty – oceny tej zmienić nie mogły dane podawane przez pozwanego o zamiarze założenia przez niego rodziny; także sugestie dotyczące tego, iż w skali dnia więcej przebywał u narzeczonej, aniżeli w miejscu swojego zamieszkiwania. Są to normalne okoliczności życiowe nie mające wpływu na powyższe, a dociekania jak często przyjeżdżał do powódki w trakcie odbywania służby wojskowej mające osłabić jej twierdzenia o ich bliskich serdecznych stosunkach są nie na miejscu. Nadto – wiarygodność jej słów wzmocniła ich zgodność z treścią wniosków zawartych w sporządzonej w trakcie niniejszego postępowania opinii specjalisty z dziedziny psychologii.

2. Druga z nich to wieloletnia koleżanka powódki widująca się z nią nawet częściej, niż ww. To, co powiedziała w trakcie tego postępowania przyjąć było trzeba za odzwierciedlające rzeczywistość – i to także w oparciu o te same argumenty, dla których pozytywnie oceniono zeznania świadka **A. K.**

C. Dowód z przesłuchania stron – ograniczony został do zeznań powódki, która ujawniła w nich, jak wyglądało jej codziennie życie z cyt. **T. P.**, z którym aż do jego zgonu razem zamieszkiwali i jak wyglądało ono po tym fakcie. Pozostawały one w pełnej zgodzie z pozostałym zgromadzonym w toku tej sprawy materiałem dowodowym, co musiało przełożyć się na ich pozytywną ocenę. W szczególności akcentacji wymagała ich spójność z wnioskami zredagowanymi we wspomnianej opinii – bo, jeśli nawet ww świadkowie wypowiadali się przez pryzmat bliskości łączącej je z nią; to nie można było tego powiedzieć o jej autorze, będącym dla niej osobą obcą; na dodatek specjalistą o dużym doświadczeniu w jego dziedzinie.

-Z dużą ostrożnością jedynie podejść należało do jej poglądu, jakoby sytuacja ta w negatywny sposób odbiła się na jej schorzeniu owrzodzenia podudzi. Przedłożona, bowiem, przez nią dokumentacja medyczna z tym związana dotyczy czasu kilku lat po dacie stojącego u stóp tego sporu zdarzenia – zgromadzone dowody nie dały podstaw do budowy pozytywnego przekonania o tym. Wspierając się tylko na zasadach życiowego doświadczenia można było wyprowadzać konkluzję, że dla każdego schorzenie zła kondycja psychiczna ma ujemne następstwa.

D. W szeregu spraw zachodzi konieczność skorzystania z nie posiadanych przez sąd wiadomości specjalnych – czemu naprzeciw wychodzi unormowanie **art. 232 k.p.c.** powiązane z unormowaniem **art. 278 par. 1 k.p.c.** przewidujące taką możliwość. Konieczność taka zaistniała i w niniejszej koncentrując się na dziedzinie psychologii; dlatego też wniosek o przeprowadzenie takiego dowodu zgłoszony przez powódkę podległ uwzględnieniu – do opracowania opinii z tego zakresu z tezą dotyczącą oceny wpływu na jej stan w tym zakresie skutków w/opisanego zdarzenia zaangażowano wieloletniego stałego biegłego sądowego **W. G.**

-Opinia przez niego sporządzona – wbrew sugestiom pozwanego – okazała się dla rozstrzygnięcia tego sporu w pełni przydatna; przesądziła o tym jej treść oraz wysokie kompetencje jej autora. Posiada on bogate doświadczenie w swojej specjalności i to zarówno na polu nauki, jak i na polu praktyki; jest twórcą wielu opinii. Zawarte w niej wnioski odpowiadały jej tezie – z jej treści jednoznacznie wynikał proces dochodzenia do nich; w tym, jakie badania zostały zaaplikowane przez niego powódce; zostały one zrozumiale i przekonywująco wyjaśnione. Wpływ na to miał również fakt, że oceniono ją jako pozbawioną niejasności, wewnętrznych sprzeczności; nie była też ona niepełna; a ww wnioski nie były nielogiczne bądź nasuwające wątpliwości. Jej pisemne uzupełnienie nie stanowiło o eliminacji mankamentów opinii zasadniczej, ile rozwiewało zastrzeżenia zredagowane do niej przez pozwanego czyniąc je niezasadnymi. Dodatkowo należy wskazać, że na gruncie regulacji postępowania cywilnego, do sądu należy podejmowanie ostatecznych decyzji o przeprowadzeniu dowodu i jego zakresie – i to w konkretnych okolicznościach danej sprawy przy dbałości o sprawność postępowania. Za nie znajdujący, więc, podstaw uznano jego wniosek o jej pominięcie przy rozstrzygnięciu sporu stron. Trzeba było, bowiem, zauważyć, że specyfika takiego dowodu wyraża się w tym, że sfera merytoryczna opinii podlega kontroli sądu, nie posiadającego wiadomości specjalnych, i to w istocie z punktu widzenia jej zgodności z zasadami logicznego myślenia, doświadczenia życiowego i wiedzy powszechnej. Takie więc kryteria są wystarczające dla uznania pozytywnego stosunku do niej (por. wyrok SN z 7 kwietnia 2005 roku, II CK 572/04; LEX nr 151650). Stąd prezentowanie przez stronę dezaprobaty dla niej – z racji jej niekorzystnych wyników co do jej interesu w sprawie – nie jest wystarczającym czynnikiem dla uwzględnienia takiego wniosku i prowadzenia postępowania tak długo, aż dojdzie do odwrócenia tej sytuacji. Skoro, więc, opracowana opinia – o czym mowa była wyżej - odpowiada postawionej jej tezie; jest zupełna, jasna i przekonywująca, to w pełni zyskuje przymiot akceptacji i przydatności dla powyższych potrzeb (por. wyrok SN z 21 listopada 1974 roku, II CR 638/74, OSP 1975/5/108; postanowienie SN z 3 września 2008 roku, I UK 91/08; LEX nr 785520). Raz jeszcze podkreślenia wymagało, że jej autor wyraźnie i zrozumiale przedstawiły podstawy i motywy prowadzące do zawartych w niej wniosków; w tym sposób i metody przeprowadzonych przez niego badań powódki; materiały, na których się oparł – w równie jednoznaczny i kategoryczny sposób odparł i wyeliminował sprecyzowane do niej przez pozwanego zarzuty. Co więcej – nie można było stracić z pola uwagi tego, że miały one wyłącznie charakter polemiczny powołując się na bliżej nie określone kwestie odnoszące się do ogólnych poglądów opartych na przypuszczeniach i subiektywnej innej ich ocenie. Tymczasem to biegli decydują o zastosowanych przez nich w realizowanych opiniach metodach; posłużeni się danymi materiałami; dodać trzeba, że działają oni w oparciu o przedstawione im dokumenty, własną wiedzę i doświadczenie. Ich zadaniem – prócz ww argumentów – jest jednoznaczne, przekonywujące zobrazowanie i uzasadnienie przyjętych w niej wniosków oraz drogi prowadzącej do ich zbudowania i wyprowadzenia.

Zważeniu podległo, co następuje:

Powództwo powódki okazało się zasadne w części. Tezę taką uznać należało za udowodnioną w świetle analizy i oceny zgromadzonego w tej sprawie materiału dowodowego, przywołanych unormowań oraz przedstawionego niżej rozumowania.

A. Sam fakt zaistnienia w/opisanego zdarzenia z dnia 26 stycznia 2003 roku, w wyniku którego śmierć poniósł m.in. **T. P.**, jak również jego okoliczności nie były pomiędzy stronami sporne.

-Poza kwestią pozostawało, że doszło do niego okolicznościach określonych w **art. 436 par. 1 k.c.**, skoro doprowadziła do jego zaistnienia **A. R. (2)** – jako...samoistny posiadacz środka komunikacyjnego poruszanego za pomocą sił przyrody (samochód osobowy marki a (...)), będącego w ruchu...co uruchomiło odpowiedzialność przewidzianą powołanym przepisem w powiązaniu z przepisem **art. 435 par. 1 k.c.**

B. W powyższym momencie łączyła ją z pozwanym umowa ubezpieczenia zdefiniowana w **art. 802 par. 1 k.c.** stanowiąca, że w jej wyniku...ubezpieczyciel zobowiązuje się w zakresie działalności swojego przedsiębiorstwa spełnić określone świadczenie w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku, a ubezpieczający zobowiązuje się zapłacić składkę...- z jego **par. 2 punktu 1** odczytać można, że...świadczenie ubezpieczyciela polega w szczególności na

zapłacie...przy ubezpieczeniu majątkowym – określonego odszkodowania za szkodę powstałą wskutek przewidzianego w umowie wypadku...

Podlega też ona regulacji ustawy z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (w istotnej dla tego sporu dacie – ustawie z dnia 22 maja 2003 roku o działalności ubezpieczeniowej – DU nr 124, p. (...) i dalsze zmiany) oraz ustawie z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczonym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych (DU nr 124, p. (...) i dalsze zmiany).

-Jest to, więc, umowa o charakterze odpłatnym, dwustronnie zobowiązującym i wzajemnym – choć wzajemność ta ze strony ubezpieczyciela polega na ponoszeniu ryzyka wypłaty czyli zapewnieniu ochrony ubezpieczeniowej.

-Stosownie do treści **art. 812 k.c.** umowa ubezpieczenia jest umową adhezyjną czyli umową przystąpienia zawieraną na podstawie stosowanych przez ubezpieczyciela ogólnych warunków umowy, które powszechnie wykorzystywane są przez niego. Stosunek ten w każdym przypadku wymaga zawarcia umowy; a stosownie treści par. 1 **art. 809 k.c.**...ubezpieczyciel zobowiązany jest potwierdzić to dokumentem ubezpieczenia...

1.Z kolei – ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej znajduje swoją regulację w normie **art. 822 par. 1 k.c.** mówiącego, iż...przez umowę ubezpieczenia...ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w niej odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczyciel...- z jego **par. 2** wynika nadto, że...umowa ta obejmuje szkody...będące następstwem przewidzianego w niej zdarzenia, które miało miejsce w okresie jej obowiązywania...

-**Art. 34** powołanej ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych – zaś - stanowi, iż...z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia... Zgodnie natomiast z jej **art. 35** ubezpieczeniem tym...jest objęta odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrzuciła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu...

W powyższym świetle odpowiedzialność pozwanego co do zasady – nie kwestionowana zresztą przez niego – nie budziła w niniejszej sprawie zastrzeżeń.

C. W teorii i w praktyce orzeczniczej od dawna utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie **art. 448 k.c.** w zw. z **art. 23 k.c.** i **art. 24 § 1 k.c.** zadośćuczynienie za doznaną krzywdę – w sytuacji, gdy jego śmierć nastąpiła na skutek deliktu mającego miejsce przed dniem wejścia w życie przepisu **art. 446 § 4 k.c.** to jest przed dniem 3 sierpnia 2008 roku (por. np. wyrok SN z dnia 11 maja 2011 roku; CSK 621/10)

1. Na obecnym etapie rozwoju cywilizacyjnego szczególną rolę w prawie cywilnym zajmuje ochrona dóbr osobistych przede wszystkim człowieka, ale także i innych podmiotów tego prawa.

-Pojawiające się na gruncie doktryny kontrowersje dotyczące pojęcia tego dobra oraz konstrukcji jego ochrony aktualnie kładą nacisk na zastosowanie do nich kategorii obiektywnych – dlatego też określa się je jako wartości o charakterze niemajątkowym, ściśle związane z osobą ludzką, decydujące o jej bycie, pozycji w społeczeństwie, a będące wyrazem jej odrębności psychicznej, fizycznej oraz możliwości twórczych uznane powszechnie w społeczeństwie i akceptowane przez dany system prawny (por. wyrok SN z 10 czerwca 1997 roku, II CR 187/77, niepubl.). Wyrazem tego jest unormowanie z **art. 23 k.c.** stanowiące, że...dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach...Ewolucja orzecznictwa w tym zakresie doprowadziła do przyjęcia

powszechnego poglądu, że nie jest to zakres zamknięty – poszerzając podlegające tej ochronie dobra adekwatnie do rozwoju społecznego i różnych innych sfer życia (por. np. wyrok SN z 25 września 1972 roku, II CR 353/72, OSN 1973 nr 6 p. 109; wyrok SN z 25 maja 1975 roku, II CR 193/75, OSPIKA 2003, nr 1 p. 5; wyrok SN z 30 października 2003, IV CK 149/02 niepubl., wyrok SA w Warszawie z 7 kwietnia 2004 roku, I ACa 918/03, OSA 2003, nr 10, p. 34). W kontekście z tym w judykaturze ugruntował się pogląd, iż w ich obszarze umieścić było trzeba także odrębne polegające na istnieniu szczególnej więzi rodzinnej pomiędzy osobami najbliższymi (por. uchwała SN z 13 lipca 2011 roku; III CZP 32/2011; OSNC 2012/1, p. 10; wyrok SN z 10 listopada 2010 roku; II CSK 248/10; OSNC 2011/B, p. 44).

-Powołanie się, więc, przez powódkę na jego naruszenie w realiach tego sporu – było na kanwie powyższego uzasadnione i mieściło się w przedstawionych kryteriach.

2. Konstrukcja ochrony tych dóbr zawarta została w treści normy **art. 24 k.c.** zezwalając...temu czyje dobro osobiste zostało zagrożone cudzym działaniem na żądanie jego zaniechania, chyba, że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać od osoby, która się tego dopuściła, by dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia tego skutków, w szczególności, ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on także żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny...(par 1), a...jeśli skutek naruszenia tego dobra została mu wyrządzona szkoda majątkowa może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych...(par. 2).

-Przyjmuje się przy tym, że pierwsza z nich rozpatrywana winna być na płaszczyźnie faktycznej przy zastosowaniu przeciętnych reakcji w społeczeństwie mogących doprowadzić do negatywnych odczuć po stronie poszkodowanego – wytrąceniu, więc, ulegają w takich realiach cechujące się nadwrażliwością lub determinowane czynnikami uniemożliwiającymi racjonalne postrzeganie zachowania innych podmiotów (por. wyrok SN z 26 października 2001 roku, V CKN 195/01, niepubl.; wyrok SN z 5 kwietnia 2002 roku (...) 953/00, niepubl.; wyrok SN z 23 maja 2002 roku, IV CKN 11076/00, niepubl.).

-Przenosząc te uwagi na naprowadzony wyżej stan faktyczny zbudować należało konkluzję, iż w związku ze zgonem syna powódki – **T. P.** we wskazanych okolicznościach w sposób oczywisty doszło do wkroczenia w sferę jej w/w osobistego dobra. Straciła ona, bowiem, w tego następstwie najbliższą jej osobę, z którą zamieszkiwała; i z którą łączyła ją wyjątkowo bliska więź (zwłaszcza po równie tragicznej śmierci jej męża, a jego ojca; co pociągnęło za sobą konieczność samotnego wychowywania go przez nią i wzmocnienie ich relacji) dając jej poczucie szczęścia, satysfakcji oraz bezpieczeństwa życiowego. Mimo upływu czasu od jego zgonu nadal nie zakończyła ona okresu żałoby po nim; nadal nie może pogodzić się z jego utratą; czego konsekwencją jest utrzymywanie się u niej przewlekłego zespołu stresu pourazowego z utrwalonymi zmianami osobowości w postaci objawów lękowo-depresyjnych umiarkowanego stopnia. To z kolei ma ujemny wpływ na jej funkcjonowanie w środowisku – nie potwierdziły się sugestie pozwanego, jakoby elementem tego były jej stan zdrowia oraz trudne położenie materialne.

3. Powódka zgłosiła w stosunku do pozwanego roszczenie o zapłatę przez niego na jej rzecz określonej sumy pieniężnej. Jak wynika z przewidującej taką możliwość normy **art. 24 k.c.** - mówiącej, że następuje to...na zasadach przewidzianych w kodeksie...- odpowiada temu norma wynikająca z **art. 448 k.c.** redagująca tego warunki. Mówią one o każdym przypadku naruszenia osobistego dobra kwalifikowanego jako czyn niedozwolony.

-Toczące się spory w doktrynie dotyczące podstawy odpowiedzialności z powyższego tytułu w kontekście z odpowiedzialnością zasadzającą się na gruncie przepisu **art. 445 k.c.** doprowadziły do konkluzji, iż wspomniany przepis może mieć zastosowanie wyłącznie w warunkach zawinionego naruszenia dóbr osobistych; choć istnieją i poglądy przewidujące ją na zasadzie ryzyka i słuszności przy udziale unormowań **art. 415 k.c.** i **art. 430 k.c.** (por. wyrok SN z 12 grudnia 2002 roku, V CKN, OSN 2004, nr 4, p. 53).

-Warunkiem odpowiedzialności opartej na wskazanych unormowaniach jest jednoczesne zrealizowanie się przesłanek w postaci: zawinionego naruszenia osobistego dobra – poza granicami zastrzeżeń pozostawało w świetle powyższych

rozważań, że w analizowanym przypadku tak się stało, skoro sprawca związanego z tym sporem zdarzenia poprzez jego zawinione spowodowanie w zawiniony sposób naruszyła wskazane dobro osobiste powódki.

4. W judykaturze wskazane są kryteria, którymi należy się kierować przy ustalaniu wysokości tego zadośćuczynienia; które ma mieć przede wszystkim charakter kompensacyjny - wobec czego jego wysokość nie może stanowić zapłaty symbolicznej, lecz musi przedstawiać jakąś ekonomicznie odczuwalną wartość. Jednocześnie nie może być ona nadmierną w stosunku do doznanej przez poszkodowanego krzywdy, ale odpowiednią w tym znaczeniu, że powinna być – adekwatnie do tego - utrzymana w rozsądnych granicach odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa (por. wyr. SN z 28 września 2001 r., III CKN 427/00, niepubl.). Niewymierny charakter tych okoliczności sprawia, że przy takich ustaleniach istnieje pewna swoboda oparta na całokształcie okoliczności danej sprawy - w orzecznictwie wskazuje się, że na rozmiar tej krzywdy mają przede wszystkim wpływ: dramatyzm doznań osoby bliskiej; poczucie przez nią osamotnienia i pustki po jej śmierci; jej cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołane tym; rodzaj i intensywność więzi łączącej ją z nim; wystąpienie u niej zaburzeń będących skutkiem tego odejścia (np. nerwicy, depresji); roli w rodzinie pełnionej przez osobę zmarłą; stopień w jakim będzie umiała się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej akceptacji tego; leczenie doznanej traumy; jej wiek (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 16 października 2012 r., I ACa 435/12, LEX nr 1237230; wyrok SN z dnia 7 marca 2014 roku, IV CSK 374/13; LEX nr 1438653; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 1962 r., 4 CR 902/61, OSNCP 1963, nr 5, póż. 107; w wyroku z dnia 24 czerwca 1965 r., I PR 203/65, OSPiKA 1966, póż. 92; por. też wyrok z dnia 22 marca 1978 r., IV CR 79/78, Monitor Prawniczy - Zestawienie Tez (...) str. 469). Każdy rozważany przypadek powinien być zatem – jak wskazano wyżej - traktowany indywidualnie z uwzględnieniem wszystkich okoliczności konkretnej sprawy, przy czym ocena ta powinna opierać się na kryteriach obiektywnych, a nie na wyłącznie subiektywnych odczuciach poszkodowanego. Analizowane zadośćuczynienie pieniężne ma na celu przede wszystkim złagodzenie cierpienia obejmując wszystkie - zarówno już doznane, jak i te, które mogą wystąpić w przyszłości. Ma więc ono charakter całościowy i powinno stanowić rekompensatę pieniężną za całą krzywdę doznaną przez poszkodowanego; mowa jest bowiem w ustawie o „odpowiedniej sumie tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę”, przyznawaną jednorazowo.

D. Wysokość dochodzonej z powyższego tytułu przez powódkę kwoty – kwestionowana była przez pozwanego z dwu przyczyn: co zasady i co do wysokości.

1. Ustalając wysokość zadośćuczynienia na rzecz powódki kierowano się przede wszystkim rozmiarem krzywdy, jakiej w wyniku śmierci syna **T. P.** doznała mając na względzie charakter łączącej ich więzi; także jej sytuację osobistą i majątkową – przy uznaniu, że żądana przez nią z powyższego tytułu kwota **100.000,- zł** jest nadmierna. Ocena całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w tej sprawie pozwoliła na ustalenie, że relacje między nimi były bliskie, a strata jedyne dziecko była dla niej traumatycznym przeżyciem; uporanie się przez nią z bólem, rozpaczą i żalobą po nim wymagało czasu; do dzisiaj odczuwa tego ujemne następstwa. Wskutek jego zgonu utraciła – co już eksponowano wyżej - osobę najbliższą zapewniającą jej poczucie bezpieczeństwa, bliskości i szczęścia.

W tym świetle przyjęto za uzasadnione przyznanie jej zadośćuczynienia w kwocie **50.000,- zł** przy oddaleniu jej żądania w pozostałym zakresie i uwzględnieniu już uzyskanej przez nią od pozwanego.

2. Co do zasady pozwany powoływał się na zapisy zawartej przez nich w dacie 13 stycznia 2004 roku ugody – w szczególności zawarte w jej **par. 2 punkcie 2, 3, i 4**; z treści których wynika, że objęta nią kwota...zaspokaja wszelkie jej roszczenia...;...że powódka...nie wystąpi o uchylenie się od jej skutków...;...wygasają wszelkie jej roszczenia związane z zaistniałą szkoda komunikacyjną...i, że nie będzie zgłaszać w związku z nią roszczeń do niego i do osób trzecich...

-Ma rację pozwany, że po myśli **art. 917 k.c.**...przez ugodę strony czynią sobie wzajemne ustępstwa w zakresie istniejącego między nimi stosunku prawnego w tym celu, aby uchylić niepewność co do roszczeń wynikających z niego lub zapewnić ich wykonanie albo, by uchylić istniejący lub mogący powstać w przyszłości spór..., a treść przepisu **art. 915 k.c.** ustanawia warunki uchylenia się od jej skutków prawnych; z czego powódka zresztą nie skorzystała.

Nie mogła ona mieć, jednak, wpływu na przyjęte rozstrzygnięcie tego sporu z uwagi na dwie kwestie:

1. Po pierwsze ekspozycji wymagało, że powyższych jej postanowień nie można było oderwać od zapisu zawartego w jej **par. 1**, z którego wprost wynika, że dotyczyła ona odszkodowania – gdy tymczasem niniejsze postępowanie obejmowało kwoty wywodzące się, co prawda, z tego samego zdarzenia, ale z tytułu zadośćuczynienia.

2. Nie bez wpływu na powyższe pozostawał fakt, że zawarcie cyt. ugody nie mogło obejmować szkody/krzywdy mogącej powstać w przyszłości tj. po dacie jej zawarcia. Analizowana pochodziła z 2004 roku – tymczasem, na co dał pozytywną odpowiedź zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy, data ta nie stanowiła jej górnej granicy; doznana, bowiem, przez powódkę przeniosła ją, a jej skutki utrzymują się u niej do chwili obecnej (por. posiłkowo uchwałę SN z 3 października 1966 roku, III CZP 17/66, OSN 1968, nr 1 p. 1).

E. Jak wskazuje **art. 481 § 1 k.c.**...w sytuacji, gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia... Stosownie natomiast do **art. 14 ust. 1** cyt. ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie - tym bardziej rozstrzygnięto o nich zgodnie z żądaniem powódki, zasądzając je od dnia wytoczenia niniejszego powództwa tj. już dużo po upływie tego terminu.

(punkt **I** i **II** wydanego w tej sprawie wyroku)

Koszty niniejszego postępowania:

W przedmiotowej sprawie objęły one opłatę sądową (**5.000,- zł**), wydatki poniesione na przeprowadzony z tej sprawie dowód z opinii biegłego (**1.158.66,- zł**) oraz koszt procesowego zastępstwa stron – prawnym wsparciem rozstrzygnięcia o nich były przepisy **art. 108 par. 1 k.p.c.; art. 98 par. 1 i par. 2** k.p.c.; ustawy z dnia 28 lipca 2003 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych; rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych; rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie.

(pkt. **III** wydanego w tej sprawie wyroku)

(-) Zofia Lehmann

Z. Notować

Odpis wyroku plus uzasadnienie proszę doręczyć pełn. stron.

Proszę przedłożyć za 14 dni.

Pn. dn. 8 marca 2018 Zofia Lehmann